

televíznej obrazovky spolu s rútiacimi sa cyklistami medzinárodných pretekov.)

Zmyslom tejto zdravice nie je vymenovať všetky pracovné činnosti našej jubilantky, takže sa do tohto príspevku nedostalo všetko. Za všetkých kolegov a priateľov z dialektologického oddelenia JÚLŠ SAV odovzdávam oslávenkyňi srdečné blahoželenie. Milá Dáška, vážime si Tvoju prácu, ďakujeme Ti za vklad do slovenskej dialektologickej tvorby i za všetky spomenuté aj nespomenuté činnosti, ktorými si svetu prospešná. Do ďalších rokov Ti prajeme veľa zdravia, síl, elánu a neochabujúci optimizmus, ktorý – aby som parafrázovala výrok tvojho otecka – prináša radosť, aj keď prší, lebo aj bez tej radosti by pršalo.

Lubica Dvornická
Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, v. v. i.

Podujatie venované dvom významným jubileám

Oslavovanie životných jubileí je zväčša rodinnou záležitosťou. V prípade významných osobností si však nárokuje oslavu aj širšie okolie, ktoré chce týmto vyjadriť úctu jubilujúcim osobnostiam a ich životnému dielu, deklarovať ich osobitný prínos aj kontinuitu ich diela v ďalších generáciách. V tomto duchu sa 21. apríla 2026 zišlo širšie osadenstvo oslavujúce okružle životné jubileá dvoch osobností slovenskej jazykovedy – prof. PhDr. Slavomíra Ondrejoviča, DrSc., a doc. PhDr. Míry Nábělkovej, CSc.

Podujatie nazvané *Sociolingvistické popoludnie* zorganizovalo niekdajšie domovské pracovisko jubilujúcich Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV v spolupráci so Slovenskou jazykovednou spoločnosťou v priestoroch meštianskeho domu Martineum v Bratislave. Kombinované spoločensko-odborné podujatie, ktorého atmosféru umocnil *genius loci* zvoleného miesta, sa začalo príhovorom riaditeľa Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV Ľubora Kráľika a gratuláciou prítomnej jubilantke. Jubilant, ktorého osemdesiate narodeniny sme si pripomínali, sa, žiaľ, nemohol na podujatí zúčastniť osobne. Nasledovalo blahoželenie v mene Slovenskej jazykoved-

nej spoločnosti pri JÚLŠ SAV v zastúpení jej podpredsedníčky Bronislavy Chocholovej, ktorá v gratulačnej reči zdôraznila, že novonadobudnutý emeritný status jubilantky je vyjadrením vzájomnej spolunáležitosti.

Dôležitým priesečníkom (či azda priesečnicou) jubilujúcich osobností je kolegyňa Lucia Molnár Satinská. Trajektória jej vedecko-výskumnej činnosti priamo vychádza z pôsobenia oboch jubilantov, ako v reči pripomenula jej dlhoročná kolegyňa Júlia Vrábľová. Jubilujúce osobnosti boli totiž školiteľmi jej diplomovej a dizertačnej práce. Organickou súčasťou sociolingvistického popoludnia preto bola aj autorská prezentácia monografie Lucie Molnár Satinskej *Maďarčina v Bratislave. Príbeh jazyka a viacjazyčnosti*, ktorú vydal koncom minulého roka Jazykovedný ústav Ľ. Štúra v spolupráci s vydavateľstvom Slovart. Kniha pokrýva tému viacjazyčnej Bratislavy z perspektív jej zložitej historickej skúsenosti. Systematické rozpletenie spleťtého príbehu koexistencie maďarčiny, nemčiny a slovenčiny v priestore minulej i súčasnej Bratislavy predstavuje jedinečný autorský počín, keďže doteraz nejestvovala syntetická práca tohto typu a zamerania. Ide o nielen (socio)lingvisticky relevantné dielo zobrazujúce minulú jazykovú situáciu a jazykovú krajinu v kontexte jej búrlivých historických premien, no odkrýva aj súčasnú prítomnosť maďarčiny v Bratislave cez prizmu empirického výskumu, ktorý autorka realizovala prostredníctvom naratívnych rozhovorov s maďarsky hovoriacimi prichádzajúcimi do Bratislavy i pochádzajúcimi z nej a výskumom ich jazykových (auto)biografií. Monografia predstavuje bohatý teoretický a metodologický impulz s interdisciplinárnym presahom, na čo reagovalo obecnstvo po autorskej prezentácii podnetnou diskusiou, v ktorej autorka prezradila aj svoje ďalšie výskumné zámery.

Ďalšej časti spomienkového popoludnia udávala tón jubilantka Mira Nábělková, ktorá spomínala na profesora Ondrejoviča ako na svojho blízkeho kolegu, na ich spoluprácu vo vtedajšom oddelení súčasného spisovného jazyka, ale nezabudla ani na ostatných, najmä bývalých kolegov a kolegyne. Všetkým prítomným pripravila vzrušujúci program v podobe komentovania dvoch videozáznamov zachytávajúcich nielen pracovnú atmosféru v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra v 80. rokoch 20. storočia a obdobie redigovania *Dynamiky slovnej zásoby súčasnej slovenčiny* v Kongresovom centre v Smoleniciach (dielo vyšlo v Bratislave v roku 1989). Po premietnutí oboch videí sa obecnstvo razom začalo rozpomínať na osobnosti slovenskej jazy-

kovedy, ktoré v tom čase pôsobili v ústave, ale aj na roky svojej mladosti prežité s nimi. Bol to vzácne strávený čas.

Jubilantka ďalej prezradila, že sa plánuje chopiť pera (či klávesnice) aj v najbližšom čase. Zažejajme jej teda veľa tvorivej sily a obom jubilantom i životnú vitalitu.

(Podrobnejšie informácie o jazykovednom diele S. Ondrejoviča a M. Nábělkovej sa uvádzajú v jubilantských príspevkoch v časopise Kultúra slova na <https://www.juls.savba.sk/ediela/ks/2016/2/KS2-2016.pdf> a <https://www.juls.savba.sk/ediela/ks/2006/3/ks2006-3.pdf>.)

Slavomíra Stanková
Jazykovedný ústav L. Štúra SAV, v. v. i.

Od historického prameňa k jazykovej interpretácii: Cvičebnica paleografie (nielen) pre historikov a archivárov¹

[ŽIGO, Pavol: Ako čítať a interpretovať texty v starej slovenčine a češtine. Bratislava: UK Veda 2024. 210 s. ISBN 978-80-223580-0-2]

Dejiny jazyka nepredstavujú pre väčšinu jeho používateľov oblasť, s ktorou by prichádzali do bezprostredného a každodenného kontaktu; veď jazyk dnes používame prirodzene a bez výraznejšej potreby uvedomovať si jednotlivé vrstvy jeho historického vývinu. Až v momente, keď sa stretneme so staršou listinou, kronikárskym záznamom, literárnou pamiatkou alebo administratívnym dokumentom zapísaným pravopisom a v jazykovej podobe vzdialenej od súčasnej normy, uvedomíme si, že medzi našou aktuálnou jazykovou skúsenosťou a minulosťou je istý odstup. Vtedy sa ukazuje, že čítať historický text neznamena iba rozlúštiť jeho grafickú podobu, ale je potrebné komplexne vstúpiť do dejín jazyka a porozumieť jeho vnútorným zákonitostiam i širším kultúrnym súvislostiam. Je preto nanajvýš vhodné,

¹ Príspevok vznikol v rámci vedeckého projektu Lexika slovenských terénnych názvov – 2. časť (č. 2/0026/24) grantovej agentúry VEGA.